

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 26.11.2007
COM(2007) 738 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Η κατάσταση των ατόμων με αναπηρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση: το ευρωπαϊκό σχέδιο
δράσης 2008-2009**

{SEC(2007)1548}

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή.....	3
2.	Η κατάσταση των ατόμων με αναπηρία	3
2.1.	Πραγματολογικά δεδομένα και αριθμητικά στοιχεία	3
2.2.	Ενίσχυση της οικονομικής διάστασης	3
3.	Απολογισμός του σχεδίου δράσης της ΕΕ για την αναπηρία: 2006-2007.....	4
3.1.	Συνεργασία Κοινότητας και κρατών μελών	4
3.2.	Ενέργειες σε επίπεδο ΕΕ.....	4
3.3.	Εξελίξεις σε εθνικό επίπεδο	7
4.	Προτεραιότητες 2008-2009	8
4.1.	Ενέργειες για τη συμμετοχή χωρίς αποκλεισμούς μέσω της προσβασιμότητας	8
4.2.	Ενέργειες για την πλήρη άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων	11
5.	Συμπεράσματα	12

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από το 2003¹, στόχος της στρατηγικής της Επιτροπής για την αναπηρία είναι να γίνουν πραγματικότητα οι ίσες ευκαιρίες για τα άτομα με αναπηρία. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα και τα κράτη μέλη της, συνυπογράφοντας τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία το 2007², επιβεβαίωσαν τη θέση τους ότι η αναπηρία αποτελεί γενικότερο ζήτημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων³ και θέμα με νομική διάσταση.

Το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την αναπηρία (ΣΔΑ) για την περίοδο 2003-2010 παρέχει τα μέσα για την υλοποίηση αυτής της στρατηγικής με τη συμπερίληψη θεμάτων που αφορούν την αναπηρία σε όλες τις σχετικές πολιτικές της ΕΕ. Επιπλέον, τα κράτη μέλη υλοποιούν τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του 2003 με τα οποία καλούνται να συμπεριλάβουν με προενεργό τρόπο τα ζητήματα της αναπηρίας σε όλους τους σχετικούς τομείς πολιτικής⁴.

Το ΣΔΑ αναπτύσσεται σε φάσεις των δύο ετών και οι προτεραιότητές του σε επίπεδο πολιτικής στοχεύουν στην κάλυψη του ελλείμματος ισότητας που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία. Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι:

α) να αναλυθούν οι εξελίξεις στην κατάσταση των ατόμων με αναπηρία·

β) να γίνει απολογισμός των επιτευγμάτων της δεύτερης φάσης του ΣΔΑ 2006/2007·

γ) να καθοριστούν οι προτεραιότητες για την περίοδο 2008-2009, ώστε να επιτευχθούν οι στρατηγικοί στόχοι του ΣΔΑ.

2. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

2.1. Πραγματολογικά δεδομένα και αριθμητικά στοιχεία

Η ανάλυση των πιο πρόσφατων στοιχείων⁵ (παράρτημα 1) επιβεβαιώνει τη στενή συνάφεια μεταξύ αναπηρίας και γήρανσης. Από την ανάλυση αυτή συνάγεται, επίσης, ότι τα άτομα με αναπηρία εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν δυσανάλογο αποκλεισμό από την αγορά εργασίας και ότι η κατάσταση για τις γυναίκες με αναπηρία είναι χειρότερη από εκείνη των ανδρών με αναπηρία (παράρτημα 2). Επιπλέον, τα άτομα με μαθησιακές ή νοητικές αναπηρίες έχουν ακόμη λιγότερες πιθανότητες να εργαστούν από εκείνους με σωματικές αναπηρίες.

2.2. Ενίσχυση της οικονομικής διάστασης

Ο αποκλεισμός των ατόμων με αναπηρία από την αγορά εργασίας δημιουργεί σοβαρές ανησυχίες όσον αφορά τις ίσες ευκαιρίες. Το πρόβλημα αυτό έχει και μια οικονομική διάσταση: το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου του 2006⁶, έχοντας να αντιμετωπίσει ένα

¹ COM(2003)650.

² <http://www.un.org/esa/socdev/enable/>.

³ Αστικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά δικαιώματα.

⁴ Συμπεράσματα του Συμβουλίου για τη συνέχεια στο Ευρωπαϊκό Έτος των ατόμων με αναπηρίες 15512/03.

⁵ "Men and women with disabilities in the EU", Applica, CESEP και Alphametrics, 2007.

⁶ Συμπέρασμα 34.

συρρικνούμενο εργατικό δυναμικό λόγω των δημογραφικών μεταβολών, έδωσε έμφαση στην ανάγκη αξιοποίησης του ανεκμετάλλετου δυναμικού πολλών ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας και χαρακτήρισε τα άτομα με αναπηρία ως μια από τις βασικές ομάδες προτεραιότητας.

Η κατάσταση αυτή, σε συνδυασμό με το συσχετισμό γήρανσης και αναπηρίας, καθιστά επιτακτικότερη την ανάγκη για προσβασιμότητα⁷. Η αυξανόμενη οικονομική σπουδαιότητα της αγοράς προσβάσιμων προϊόντων ενθαρρύνει την ανάπτυξη της καινοτομίας, ειδικά στις ΗΠΑ και στην Ιαπωνία, σε τομείς όπως οι τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ). Η νομοθεσία των ΗΠΑ, που επιβάλλει τη συμπερίληψη απαιτήσεων προσβασιμότητας στις δημόσιες συμβάσεις, διευκολύνει κατά τον τρόπο αυτό τη διευθέτηση των χώρων εργασίας των ομοσπονδιακών υπαλλήλων με αναπηρία. Η προσβασιμότητα μπορεί να καθορίσει κατά πόσο ένα άτομο με αναπηρία θα συμμετέχει στην αγορά εργασίας ή θα εξαρτάται από την κοινωνική πρόνοια.

Ο τομέας των κοινωνικών υπηρεσιών βρίσκεται, επίσης, σε πλήρη ανάπτυξη, δημιουργώντας νέες θέσεις απασχόλησης για την κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών ενός γηράσκοντος πληθυσμού. Το 2004, ο τομέας παροχής υπηρεσιών σε άτομα με αναπηρία απασχολούσε περισσότερα από 8 εκατομμύρια άτομα, με ετήσιο κύκλο εργασιών ύψους 68 δισεκ. € για την ΕU27⁸, και αναμένεται περαιτέρω αύξηση των εν λόγω αριθμητικών στοιχείων⁹.

3. ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΗΡΙΑ: 2006-2007

3.1. Συνεργασία Κοινότητας και κρατών μελών

Η κοινή ευρωπαϊκή προσέγγιση για την αναπηρία είχε σοβαρό αντίκτυπο στο περιεχόμενο της σύμβασης του ΟΗΕ, που αναγνωρίζει την αναπηρία ως εξελισσόμενη έννοια, ακολουθώντας το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο για την αναπηρία. Επιπλέον, οι βασικές συνιστώσες της προσέγγισης της ΕΕ, που συνδυάζει την απαγόρευση των διακρίσεων, τις ίσες ευκαιρίες και την ενεργητική ένταξη, αποτελούν τον πυρήνα της σύμβασης του ΟΗΕ.

Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή συμφώνησαν, στα πλαίσια μιας άτυπης υπουργικής συνάντησης για θέματα αναπηρίας που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2007, να συνεργαστούν με την κοινωνία των πολιτών, βάσει μιας συνεκτικής και συντονισμένης προσέγγισης, για την υλοποίηση της σύμβασης του ΟΗΕ. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η ομάδα υψηλού επιπέδου της ΕΕ για θέματα αναπηρίας θα πρέπει να επισημάνει κοινές προκλήσεις καθώς και τις λύσεις για την αντιμετώπισή τους και να υποβάλει εκθέσεις προόδου στις μελλοντικές υπουργικές συναντήσεις για θέματα αναπηρίας.

3.2. Ενέργειες σε επίπεδο ΕΕ

Στο ΣΔΑ 2006-2007 επισημαίνονται τέσσερις τομείς για την προώθηση της ανεξάρτητης διαβίωσης: ενθάρρυνση της (οικονομικής) δραστηριότητας, ποιοτικές υπηρεσίες υποστήριξης και μέριμνας, προσβασιμότητα αγαθών και υπηρεσιών ευρείας χρήσης και ενίσχυση της αναλυτικής ικανότητας της ΕΕ¹⁰.

⁷ http://ec.europa.eu/employment_social/social_situation/studies_en.htm.

⁸ Σύμφωνα με τα στοιχεία της ευρωπαϊκής ένωσης παρόχων υπηρεσιών σε άτομα με αναπηρίες.

⁹ ΟΟΣΑ, 4/4/2007, health paper 26, <http://www.oecd.org/dataoecd/13/8/38343783.pdf>.

¹⁰ COM(2005)604 της 28.11.2005.

- **Ενθάρρυνση της επαγγελματικής δραστηριότητας**

Τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό των ατόμων με αναπηρία οφείλονται σε εμπόδια που δεν συνδέονται πάντα με τις διακρίσεις. Γι' αυτό απαιτείται ένας συνδυασμός μέσων για την καταπολέμηση των διακρίσεων, την παροχή ενεργού στήριξης και την άρση των εμποδίων που δημιουργεί η έλλειψη προσβασιμότητας.

Η οδηγία για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση¹¹ μεταφέρθηκε στην εθνική έννομη τάξη όλων των κρατών μελών και στις αρχές του 2008 θα υποβληθεί έκθεση προόδου σχετικά με την υλοποίησή της. Σε απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για την έννοια της αναπηρίας¹² τονίζονται οι διαφορές μεταξύ ασθένειας και αναπηρίας κατά την εφαρμογή της οδηγίας. Εκκρεμεί απόφαση για δυσμενή διάκριση λόγω σχέσης με άτομα με ειδικές ανάγκες¹³.

Η Επιτροπή βρίσκεται στο τελικό στάδιο εκπόνησης ενός νέου κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κρατικές ενισχύσεις¹⁴, που θα απλουστεύει τους κανόνες ενισχύσεων για την απασχόληση και την κατάρτιση που αφορούν τα άτομα με αναπηρία και θα απαλλάσσει ορισμένα προγράμματα ενισχύσεων από την υποχρέωση της εκ των προτέρων κοινοποίησης στην Επιτροπή.

Η πολιτική συνοχής διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη στήριξη της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής των ατόμων με αναπηρία καθώς και της προσβασιμότητας, μέσω των επιχειρησιακών προγραμμάτων που εκπονούνται και εφαρμόζονται από τα κράτη μέλη, τις περιφέρειες και ευρύτερες συμπράξεις σε συνεργασία με την Επιτροπή, και συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ). Ο γενικός κανονισμός για την περίοδο 2007-2013 προβλέπει ότι η προσβασιμότητα για τα άτομα με αναπηρία θα αποτελεί ένα από τα κριτήρια που πρέπει να τηρούνται κατά τον καθορισμό πράξεων που χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία και που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στις διάφορες φάσεις υλοποίησης.¹⁵

- **Πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες μέριμνας και υποστήριξης**

Η ομάδα υψηλού επιπέδου για την αναπηρία¹⁶ εξέδωσε έγγραφο θέσης για την ενσωμάτωση της διάστασης της αναπηρίας στην εναρμονισμένη ανοικτή μέθοδο συντονισμού για την κοινωνική ένταξη, την κοινωνική προστασία και τη μακροχρόνια μέριμνα. Στο έγγραφο αυτό εξετάζονται οι ορθές πρακτικές και διατυπώνονται συστάσεις για μια συνεκτική προσέγγιση μέσω της μεγαλύτερης ενσωμάτωσης σε εθνικό επίπεδο. Οι ειδικοί κίνδυνοι διακρίσεων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία με μεγάλο βαθμό εξάρτησης ή σύνθετες ανάγκες αποτελούν προς το παρόν αντικείμενο μελέτης¹⁷.

Η ομάδα υψηλού επιπέδου κατάρτισε ένα πρακτικό πλαίσιο, σε επίπεδο ΕΕ, για την ποιότητα των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας (ΚΥΚΩ)¹⁸ για τα άτομα με αναπηρία, που

¹¹ Οδηγία 2000/78/ΕΚ τελικό της 27.11.2000.

¹² Υπόθεση C-13/05 Chacon-Navas κατά Eurest CSA.

¹³ Case C-303/06 Coleman κατά Attridge Law.

¹⁴ http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/reform/reform.cfm

¹⁵ Κανονισμός αριθ. 1083/2006/ΕΚ, του Συμβουλίου, άρθρο 16.

¹⁶ http://ec.europa.eu/employment_social/index/hlg_esf_nsrf_en.pdf

¹⁷ Πρόσκληση υποβολής προσφορών VT/2006/014, τελική έκθεση 2008.

¹⁸ Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις ΚΥΚΩ

http://europa.eu.int/comm/employment_social/social_protection/questionnaire_fr.htm.

βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα και στη συνολική διαχείριση της ποιότητας. Το πλαίσιο αυτό διευκρινίζει την έννοια της ποιότητας των εν λόγω υπηρεσιών και καθορίζει κοινά χαρακτηριστικά και τα αντίστοιχα κριτήρια. Επισημαίνει την πολυμορφία και τα ιδιαίτερα γνωρίσματά τους καθώς και την ανάγκη θέσπισης δεικτών ποιότητας. Η ευρωπαϊκή επιτροπή κοινωνικής προστασίας θα εξετάσει την πρωτοβουλία αυτή, που θα ληφθεί υπόψη κατά τη χάραξη της μελλοντικής ευρωπαϊκής στρατηγικής για τις κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας (ΚΥΚΩ).

Οι υπηρεσίες που παρέχονται σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας (Community Based Services) προσφέρουν περισσότερες ευκαιρίες για ανεξάρτητη διαβίωση από ό,τι η εισαγωγή σε ίδρυμα¹⁹. Τα αποτελέσματα της μελέτης²⁰ για το κόστος των υπηρεσιών αυτών (μέριμνα, υγεία και στήριξη), που προβλέπεται να ολοκληρωθεί στα τέλη του 2007, θα τροφοδοτήσουν το διάλογο με το Συμβούλιο της Ευρώπης²¹ για την αποϊδρυματοποίηση των παιδιών με αναπηρία.

• Προσβάσιμα αγαθά και υπηρεσίες

Ο κανονισμός του 2006 σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων με μειωμένη κινητικότητα όταν ταξιδεύουν αεροπορικώς²² αποτελεί την πρώτη ευρωπαϊκή νομοθετική πράξη που αντιμετωπίζει επί ίσοις όροις τα άτομα με αναπηρία και τα άτομα χωρίς αναπηρία. Επιβάλλει στις αεροπορικές αρχές την υποχρέωση της δωρεάν παροχής βοήθειας, διευθέτησης των χώρων και διασφάλισης της προσβασιμότητας. Ανάλογες υποχρεώσεις έχουν θεσπιστεί για τις διεθνείς σιδηροδρομικές μεταφορές.

Πρέπει να ενθαρρυνθεί η προσβασιμότητα στις τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ), σύμφωνα με την ανακοίνωση για την ηλεκτρονική προσβασιμότητα²³. Εκδόθηκε εντολή τυποποίησης με σκοπό την ανάπτυξη ευρωπαϊκών απαιτήσεων προσβασιμότητας στις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών στον τομέα των ΤΠΕ, και την εξέταση του ζητήματος της αξιολόγησης της συμμόρφωσης. Από μελέτη της νομοθεσίας των κρατών μελών όσον αφορά την προσβασιμότητα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαπιστώνεται η ανάγκη ενίσχυσης των ευρωπαϊκών διατάξεων προσβασιμότητας²⁴. Έχουν γίνει σημαντικές επενδύσεις για την έρευνα και την ανάπτυξη προσβάσιμων ΤΠΕ και υποβοηθητικών τεχνολογιών²⁵.

Προς το παρόν διεξάγεται διάλογος με τις αμερικανικές αρχές, με την υποστήριξη των χρηστών και της βιομηχανίας ΤΠΕ, που επικεντρώνεται στα πρότυπα και στα πλεονεκτήματα των παγκόσμιων αγορών για την προσβασιμότητα. Η Επιτροπή συμμετέχει στην Access Board, την επιτροπή των ΗΠΑ για την επανεξέταση των προτύπων του τμήματος 508 του US Rehabilitation Act (νόμος για την επανένταξη). Επίσης έχει πραγματοποιηθεί ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τη χρήση προτύπων προσβασιμότητας για το δομημένο περιβάλλον.

Η Επιτροπή στήριξε διάφορα πιλοτικά σχέδια καθώς και την έρευνα για την προσβασιμότητα στο δομημένο περιβάλλον. Μεταξύ των αποτελεσμάτων συγκαταλέγονται ένας οδηγός για τη

¹⁹ Μελέτη « Included in Society», http://ec.europa.eu/employment_social/index/socinc_en.pdf.

²⁰ Πρόσκληση υποβολής προσφορών VT/2006/014, τελική έκθεση 2007.

²¹ Επιτροπή αναπηρίας (CDPRR).

²² Κανονισμός αριθ. 1107/2006 της 5.07.2006

²³ COM(2005)425 τελικό της 13.09.2005.

²⁴ Έκθεση της ομάδας INCOM Inclusive Communication.

²⁵ Άνω των 60 εκατομμυρίων € στο πλαίσιο του βου προγράμματος-πλαισίου της ΕΕ για την έρευνα.

δημόσια διοίκηση προκειμένου να συνεκτιμάται η πτυχή της προσβασιμότητας στους δημόσιους διαγωνισμούς για την ανέγερση κτιρίων, υλικό κατάρτισης για την προσβασιμότητα που απευθύνεται στους επαγγελματίες και η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου για την προσβασιμότητα των τουριστικών υποδομών²⁶.

- **Ενίσχυση της αναλυτικής ικανότητας της ΕΕ**

Για μια σωστά στοχοθετημένη πολιτική που θα ανταποκρίνεται στις υπάρχουσες ανάγκες, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η υποβολή περισσότερων στοιχείων για την κατάσταση των ατόμων με αναπηρία. Η Eurostat έχει εντείνει τις προσπάθειές της στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού στατιστικού συστήματος για την περαιτέρω ανάπτυξη κοινοτικών στατιστικών σχετικά με τα άτομα με αναπηρία.

Στο παράρτημα 3 παρουσιάζονται οι δραστηριότητες της Επιτροπής σχετικά με την ανάπτυξη στατιστικών για την αναπηρία.

- **Άλλες σχετικές εξελίξεις**

Το πρόγραμμα προόδου 2007-2013²⁷, που εκδόθηκε το 2006, παρέχει στήριξη για την υλοποίηση της στρατηγικής για την αναπηρία, μεταξύ άλλων μέσω της συγχρηματοδότησης²⁸ των δαπανών λειτουργίας βασικών ευρωπαϊκών οργανώσεων για θέματα σχετικά με αναπηρία.

Στις πρωτοβουλίες της ΕΕ και των κρατών μελών, που διεξάγονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Ίσων Ευκαιριών για Όλους 2007, δίνεται έμφαση στις διακρίσεις, που οφείλονται, μεταξύ άλλων, και σε λόγους αναπηρίας.

Στο παράρτημα 4 παρέχονται αναλυτικά στοιχεία για την εφαρμογή του σχεδίου δράσης για την αναπηρία κατά την περίοδο 2006-2007.

3.3. Εξελίξεις σε εθνικό επίπεδο

Τα περισσότερα κράτη μέλη αναγνωρίζουν ότι τα άτομα με αναπηρία αποτελούν μια από τις πλέον μειονεκτικές κοινωνικές ομάδες. Έχουν αναπτύξει δράσεις και προγράμματα που αντικατοπτρίζουν τις προτεραιότητες της ΕΕ²⁹ με σκοπό τη βελτίωση της απασχολησιμότητας των ατόμων αυτών στην ανοικτή αγορά εργασίας. Παρόλο που τα θετικά μέτρα αυξάνονται, δεν έχουν ακόμη συνδεθεί αρκετά με ευρύτερες στρατηγικές απασχόλησης, όπως προκύπτει από τα εθνικά μεταρρυθμιστικά προγράμματα.

Τα κράτη μέλη αναφέρουν, επίσης, ότι έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τη νομοθεσία σχετικά με την αναπηρία, τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τα προγράμματα επανένταξης, τις στοχοθετημένες δράσεις για την άρση των φραγμών από την έλλειψη προσβασιμότητας, την υποδομή στήριξης στα άτομα με αναπηρία, συμπεριλαμβανομένων μέτρων για την ανεξάρτητη διαβίωση μέσω της μέριμνας σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας και της κατ'οίκον

²⁶ Παράρτημα 1 του COM/2005/604

²⁷ Απόφαση αριθ. 1672/2006/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση κοινοτικού προγράμματος για την απασχόληση και την κοινωνική αλληλεγγύη.

²⁸ Περισσότερα από 1,2 εκατομμύρια ευρώ το 2007.

²⁹ Εθνικές εκθέσεις για τις στρατηγικές κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ένταξης 2007 και εκθέσεις των κρατών μελών για την απασχόληση στο πλαίσιο των εθνικών μεταρρυθμιστικών προγραμμάτων 2006.

μέριμνας και μέσων έννομης προστασίας που διασφαλίζουν στα άτομα με αναπηρία την αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων τους. Πολλά κράτη μέλη έχουν επιβάλει υποχρεώσεις στους δημόσιους φορείς για την προώθηση των ίσων ευκαιριών για τα άτομα με αναπηρία.

Στο παράρτημα 5 αναφέρονται οι ενέργειες των κρατών μελών.

4. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ 2008-2009

Κατά την ανάλυση της κατάστασης των ατόμων με αναπηρία και τις διαβουλεύσεις³⁰ με τους εκπροσώπους τους, τα κράτη μέλη και άλλοι ενδιαφερόμενοι φορείς χαρακτήρισαν την προσβασιμότητα ως άμεση προτεραιότητα για την ενεργητική ένταξη και την άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία.

Η παροχή προσβάσιμων αγαθών, υπηρεσιών και υποδομών αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διατήρηση μορφών συμμετοχής σε πολλές εκδηλώσεις της καθημερινής ζωής μιας γηράσκουσας κοινωνίας, χωρίς να δημιουργούνται αποκλεισμοί ή να γίνονται διακρίσεις, παράλληλα με την κατάργηση των φραγμών στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας. Η προσβασιμότητα βρίσκεται επίσης στο επίκεντρο της σύμβασης του ΟΗΕ³¹ και επιτρέπει την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των ανομοιογενών αναγκών ανδρών και γυναικών με αναπηρία.

Προϋπόθεση για την επίτευξη προσβασιμότητας αποτελεί η αποφυγή και η άρση των φραγμών που εμποδίζουν τα άτομα με αναπηρία να ασκούν τις ικανότητές τους και να συμμετέχουν πλήρως και επί ίσοις όροις. Επίσης, για την επίτευξη προσβασιμότητας είναι αναγκαίος ο συνδυασμός της συνολικής προσέγγισης «Σχεδιασμός για Όλους» με ειδικές υποβοηθητικές λύσεις σε διάφορους τομείς και μέσα πολιτικής, ούτως ώστε να αντιμετωπιστούν οι συστημικές μορφές διακρίσεων.

Σε μια δημοσκόπηση³² της ΕΕ, που διενεργήθηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτους Ίσων Ευκαιριών για Όλους, το 91% όσων απάντησαν συμφώνησαν στην ανάγκη αύξησης των δαπανών για την άρση των φυσικών εμποδίων για τα άτομα με αναπηρία, πράγμα που αντανακλά ενδεχομένως τις ανάγκες ενός γηράσκοντος πληθυσμού. Στο πλαίσιο αυτό, η υλοποίηση της πολιτικής συνοχής αναμένεται να καταδείξει τα οικονομικά οφέλη από την ένταξη των ατόμων με αναπηρία, συμπεριλαμβανομένης της προσβασιμότητας.

4.1. Ενέργειες για τη συμμετοχή χωρίς αποκλεισμούς μέσω της προσβασιμότητας

- **Ενίσχυση της προσβασιμότητας της αγοράς εργασίας**

Για να αυξηθεί το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία πρέπει να εφαρμοστεί μια σφαιρική προσέγγιση που θα συνδυάζει ευέλικτα προγράμματα απασχόλησης, υποστηριζόμενη απασχόληση, ενεργητική ένταξη και θετικά μέτρα για τη συμπλήρωση της ισχύουσας ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την απαγόρευση των διακρίσεων. Για το σκοπό αυτό,

³⁰ Συνεδριάσεις της ομάδας υψηλού επιπέδου το Φεβρουάριο και τον Ιούνιο 2007.

³¹ Άρθρο 3 για τις γενικές αρχές και άρθρο 9 για την προσβασιμότητα.

³² Οι διακρίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση
http://ec.europa.eu/employment_social/eyeq/uploaded_files/documents/Eurobarometer_report_en_2007.pdf.

η Επιτροπή θα αναλύσει τα μοντέλα ορθών πρακτικών για την κατάλληλη διευθέτηση του χώρου εργασίας για τα άτομα με αναπηρία.

Η Επιτροπή, με γνώμονα την ανακοίνωσή της για την ευελιξία με ασφάλεια³³, θα διερευνήσει τις ευκαιρίες που προσφέρει στα άτομα με αναπηρία το γενικό πλαίσιο της μεγαλύτερης ευελιξίας με ασφάλεια στην αγορά εργασίας, με σκοπό την ενίσχυση και διατήρηση της απασχόλησής τους. Οι συνήθεις μορφές ευελιξίας με ασφάλεια περιλαμβάνουν ευέλικτες και αξιόπιστες συμβατικές ρυθμίσεις, μερική και προσωρινή απασχόληση, ενεργητικές πολιτικές της αγοράς εργασίας, συνολικές στρατηγικές διά βίου μάθησης και σύγχρονα συστήματα κοινωνικής προστασίας που παρέχουν επαρκή οικονομική στήριξη κατά την περίοδο της ανεργίας. Η Επιτροπή θα εξετάσει, επίσης, προγράμματα διατήρησης της απασχόλησης με σκοπό την αποφυγή της πρόωρης εξόδου από την αγορά εργασίας και θα καταρτίσει κατευθυντήριες γραμμές για τη μεταρρύθμιση της χρηματικής αποζημίωσης που υποκαθιστά το εισόδημα (επιδόματα αναπηρίας). Αυτό θα γίνει με την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ ειδικών εμπειρογνομόνων και την επισήμανση ορθών πρακτικών βάσει μιας θεματικής αξιολόγησης από ομοτίμους και των συνεισφορών της ομάδας υψηλού επιπέδου σε συνδυασμό με την ευρωπαϊκή επιτροπή απασχόλησης (EEA).

Η υποστηριζόμενη απασχόληση συνίσταται στην παροχή εξατομικευμένης βοήθειας και στη διευθέτηση του χώρου εργασίας, λαμβανομένων υπόψη των αναγκών των ατόμων με αναπηρία στην ανοικτή αγορά εργασίας· ωστόσο, δεν έχουν ακόμη αξιοποιηθεί όλες οι δυνατότητές της. Πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στις απαιτήσεις των επιχειρήσεων προκειμένου να καλύπτονται οι ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τους παρόχους υπηρεσιών απασχόλησης να συντονίζουν από κοινού με τους εργοδότες το σχεδιασμό των υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης και επανένταξης. Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με το ευρωπαϊκό δίκτυο των επικεφαλής των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης³⁴ για την προώθηση υπηρεσιών απασχόλησης προσβάσιμων σε άτομα με αναπηρία. Θα εκδώσει έγγραφο προβληματισμού που θα περιλαμβάνει τα αντίστοιχα μοντέλα ορθών πρακτικών με γνώμονα τις κατευθυντήριες γραμμές της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση καθώς και συστάσεις για την υποστήριξη των νέων με αναπηρία κατά την περίοδο μετάβασης από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας³⁵. Το έγγραφο αυτό θα υποβληθεί στην ομάδα υψηλού επιπέδου καθώς και στην επιτροπή απασχόλησης με σκοπό την περαιτέρω ενίσχυση της ενσωμάτωσης της διάστασης της αναπηρίας στα εθνικά μεταρρυθμιστικά προγράμματα και την ενθάρρυνση του καθορισμού εθνικών στόχων³⁶. Η Επιτροπή θα συνεχίσει, επίσης, να διευκολύνει την υποστηριζόμενη απασχόληση μέσω των απλουστευμένων κανόνων της για τις κρατικές ενισχύσεις και να προωθεί μια ενεργητική πολιτική χωρίς αποκλεισμούς για τα άτομα που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία, που θα συμπληρώνει τη σύνδεση με την αγορά εργασίας μέσω της κατάλληλης στήριξης του εισοδήματος και της πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες ποιότητας³⁷.

- **Ενίσχυση της προσβασιμότητας των αγαθών, υπηρεσιών και υποδομών**

³³ COM(2007) 359 της 27ης Ιουνίου 2007.

³⁴ Συστάθηκε το 2007:

http://ec.europa.eu/employment_social/employment_strategy/pub_empl_services_en.htm.

³⁵ http://ec.europa.eu/employment_social/news/2007/sep/com498_en.pdf.

³⁶ Ιδίως βάσει της κατευθυντήριας γραμμής 19 της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση.

³⁷ COM(2006)44 τελικό της 8.2.2006.

Η διευκόλυνση της πρόσβασης σε αγαθά, υπηρεσίες και υποδομές ευρείας χρήσης ενθαρρύνει τα άτομα με αναπηρία να λειτουργούν ως καταναλωτές. Μια ευρωπαϊκή αγορά με προσβάσιμα αγαθά και υπηρεσίες απαιτεί σαφείς κανόνες για τους εμπλεκόμενους τομείς. Όσοι συμμετέχουν στις φάσεις σχεδιασμού, ανάπτυξης και παραγωγής στους διάφορους τομείς πρέπει να διαθέτουν ανάλογες ικανότητες σε θέματα προσβασιμότητας. Για να υπάρξει προσβασιμότητα πρέπει τα διάφορα μέσα να προσαρμοστούν στις ειδικές ανάγκες του κύκλου παραγωγής κάθε κλάδου.

Η Επιτροπή αναπτύσσει νομοθετικά πλαίσια για την προσβασιμότητα στον τομέα των μεταφορών και των ΤΠΕ. Αξιοποιώντας την εμπειρία από την πρόσφατη ευρωπαϊκή νομοθεσία για τις αερομεταφορές³⁸ και τον κανονισμό σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων με μειωμένη κινητικότητα που χρησιμοποιούν τις διεθνείς σιδηροδρομικές μεταφορές, προτίθεται να προτείνει νομοθετικές ρυθμίσεις για τον τομέα των θαλάσσιων μεταφορών και των μεταφορών με πούλμαν.

Όσον αφορά τις ΤΠΕ, η Επιτροπή προτίθεται να ενισχύσει τις διατάξεις προσβασιμότητας κατά την επανεξέταση της δέσμης νομοθετικών μέτρων για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες³⁹, και σε τομείς όπως οι υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης και η επικοινωνία μέσω κειμένου. Η Επιτροπή, σε συνέχεια των δεσμεύσεων που είχε αναλάβει στην ανακοίνωσή της για την ηλεκτρονική προσβασιμότητα το 2005, αξιολόγησε την πρόοδο και υπέβαλε νέες προτάσεις με την ανακοίνωσή της για την ηλεκτρονική ένταξη⁴⁰. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή το 2008 θα προσανατολίσει τις εργασίες της προς μια οριζόντια νομοθετική προσέγγιση για μια προσβάσιμη κοινωνία της πληροφορίας, ώστε να διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση και μια αποτελεσματική εσωτερική αγορά. Οι δραστηριότητες ανάπτυξης και έρευνας για προσβάσιμες τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών έλαβαν χρηματοδότηση άνω των 100 εκατομμυρίων €⁴¹.

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μεταξύ των διάφορων κλάδων παραγωγής στους εν λόγω τομείς θα συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξη της ευρωπαϊκής αγοράς προσβασιμότητας και θα οδηγήσει στη βελτίωση της θέσης της στην παγκόσμια αγορά. Η εξεύρεση συμβατών και ανταγωνιστικών λύσεων διευκολύνεται με την ανάπτυξη και εφαρμογή προτύπων προσβασιμότητας, όπως για παράδειγμα στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων, προτύπων που συνεκτιμούν τις λειτουργικές απαιτήσεις των χρηστών και τα προβλήματα διαλειτουργικότητας και δημιουργούν τις προϋποθέσεις για καινοτόμες λύσεις.

Η προσβασιμότητα του δομημένου περιβάλλοντος συμβάλλει στη βιωσιμότητα της αγοράς οικοδομικών και τεχνικών έργων. Για τη διευκόλυνση της δημιουργίας προσβάσιμου δημόσιου περιβάλλοντος για όλους, η Επιτροπή θα αναθέσει εντολή στους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης να εκπονήσουν απαιτήσεις προσβασιμότητας που θα πρέπει να χρησιμοποιούνται κυρίως στους δημόσιους διαγωνισμούς.

³⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2006 της 5ης Ιουλίου 2006, ΕΕ L 204 της 26.07.2006.

³⁹ http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecommm/tomorrow/roadmap/index_en.htm.

⁴⁰ COM (2007)694 Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία i2010 για την ηλεκτρονική ένταξη «Συμμετοχή στην κοινωνία της πληροφορίας».

⁴¹ 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο, ΤΠΕ/γήρανση και προσβάσιμες/χωρίς αποκλεισμούς ΤΠΕ:

http://cordis.europa.eu/fp7/ict/programme/challenge7_en.html;

Πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία, ΤΠΕ για την προσβασιμότητα, τη γήρανση και την κοινωνική ένταξη:

http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecommm/tomorrow/roadmap/index_en.htm.

- **Ενίσχυση της αναλυτικής ικανότητας της Επιτροπής για τη στήριξη της προσβασιμότητας**

Απαιτούνται περισσότερα αξιόπιστα και συγκρίσιμα στοιχεία για την αναπηρία καθώς και τη συμμετοχή ατόμων με αναπηρία προκειμένου να μετρηθεί η πρόοδος όσον αφορά την ένταξη των ατόμων με αναπηρία και η συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις παρακολούθησης της σύμβασης του ΟΗΕ⁴². Η νέα ενότητα για την αναπηρία και την κοινωνική ένταξη, που περιγράφεται στο παράρτημα 3, μπορεί να χρησιμεύσει ως ανεξάρτητη ενότητα.

Θα δημιουργηθεί ένα ευρωπαϊκό πανεπιστημιακό δίκτυο εμπειρογνομόνων σε θέματα αναπηρίας που θα παρέχει τις απαραίτητες επιστημονικές γνώσεις και συνδρομή στον εν λόγω τομέα, μέσω της αναζήτησης πραγματολογικών δεδομένων, της συλλογής αποδεικτικών στοιχείων και της εκπόνησης συστάσεων σχετικά με το ΣΔΑ.

4.2. Ενέργειες για την πλήρη άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων

- **Διευκόλυνση της υλοποίησης της σύμβασης του ΟΗΕ**

Σε συνέχεια της αίσιας έκδοσης απόφασης του Συμβουλίου το Μάρτιο του 2007 για την υπογραφή της σύμβασης του ΟΗΕ, οι αρμόδιοι για θέματα αναπηρίας υπουργοί της ΕΕ και η Επιτροπή συμφώνησαν, τον Ιούνιο στο Βερολίνο, ότι προέχει η άμεση επικύρωσή της από τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή θα υποβάλει πρόταση απόφασης του Συμβουλίου στις αρχές του 2008 προκειμένου η Ευρωπαϊκή Κοινότητα να υπογράψει τη σύμβαση του ΟΗΕ. Ενόψει της εκπόνησης αυτής της πρότασης, η Επιτροπή πραγματοποιεί επισκόπηση της κοινοτικής νομοθεσίας προκειμένου να ορίσει το πεδίο εφαρμογής των κοινοτικών αρμοδιοτήτων και να εκτιμήσει την ανάγκη τροποποίησης του παράγωγου ευρωπαϊκού δικαίου ή της προσαρμογής των σχετικών πολιτικών. Στο πλαίσιο αυτό θα συνεκτιμήσει, επίσης, το σχετικό αντίκτυπο στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Η ομάδα υψηλού επιπέδου θα υποβάλλει συστηματικά εκθέσεις προόδου όσον αφορά την υλοποίηση της σύμβασης του ΟΗΕ.

Λόγω της μεγάλης σύγκλισης μεταξύ της ευρωπαϊκής προσέγγισης για την αναπηρία και της σύμβασης του ΟΗΕ, το ΣΔΑ θα συμβάλει στην πρακτική εφαρμογή της σύμβασης σε ευρωπαϊκό επίπεδο παράλληλα με τη συμπλήρωση των εθνικών ενεργειών. Συγκεκριμένα, οι ενέργειες στον τομέα της απασχόλησης, των κοινωνικών υπηρεσιών, της ανεξάρτητης διαβίωσης, της προσβασιμότητας και της αναπτυξιακής βοήθειας θα συμβάλουν στην εφαρμογή της σύμβασης του ΟΗΕ. Η Επιτροπή θα δώσει βαρύτητα στις διατάξεις εκείνες που συνδυάζουν την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου με ειδικά μέτρα που αφορούν τα δυο φύλα. Στο τομέα της προσβασιμότητας, η Επιτροπή συμμετέχει στην παγκόσμια πρωτοβουλία του ΟΗΕ για ΤΠΕ για όλους, με σκοπό να διευκολυνθεί η υλοποίηση των διατάξεων προσβασιμότητας.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται με τις ευρωπαϊκές ΜΚΟ βάσει της υποχρέωσης που υπέχει δυνάμει της σύμβασης του ΟΗΕ⁴³ να πραγματοποιεί διαβουλεύσεις με τις οργανώσεις των εκπροσώπων των ατόμων με αναπηρία και να επιδιώκει τη συμμετοχή τους, και θα καλέσει τα μέλη της επιτροπής της σύμβασης του ΟΗΕ⁴⁴ της ΕΕ να συμμετάσχουν στην ομάδα υψηλού επιπέδου.

⁴² Άρθρο 31.

⁴³ Άρθρο 4 παράγραφος 3.

⁴⁴ Άρθρο 34.

Η αποτελεσματική εφαρμογή της σύμβασης του ΟΗΕ απαιτεί, επίσης, την ανάληψη δράσης από τις περιφερειακές και τις τοπικές αρχές. Η Επιτροπή θα στηρίζει τη διαδικασία αυτή μέσω της ανάπτυξης ενοτήτων κατάρτισης για τη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση και τη διευκόλυνση της ερμηνείας των νόμων με βάση τη σύμβαση του ΟΗΕ

Η νέα ευρωπαϊκή ενότητα έρευνας για την αναπηρία και την κοινωνική ένταξη, που αποσκοπεί στη μέτρηση της αναπηρίας, κυρίως σε επίπεδο συμμετοχής και περιβάλλοντος, θα συμβάλει στην παρακολούθηση της προόδου όσον αφορά την επίτευξη των στόχων της σύμβασης του ΟΗΕ .

- **Συμπλήρωση του κοινοτικού νομοθετικού πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων**

Το 2008 η Επιτροπή σκοπεύει να υποβάλει πρόταση οδηγίας⁴⁵ για τη συμπλήρωση του ισχύοντος πλαισίου της ΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 13 της συνθήκης ΕΚ, για την πρόληψη και την καταπολέμηση των διακρίσεων που οφείλονται και σε λόγους αναπηρίας, και πέραν της αγοράς εργασίας. Η πρωτοβουλία αυτή, που αφορά τα ατομικά δικαιώματα, θα συμβάλει επίσης στη διασφάλιση ενός προσβάσιμου περιβάλλοντος. Προς το παρόν διεξάγεται αξιολόγηση αντικτύπου, η οποία βασίζεται στις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από τη μελέτη των ισχυουσών νομικών διατάξεων⁴⁶. Στο πλαίσιο της διεξαγωγής της εκτίμησης του αντικτύπου, πραγματοποιήθηκαν διάφορες διαβουλεύσεις, συμπεριλαμβανομένου ενός επιγραμματικού ερωτηματολογίου και διαβουλεύσεων με τις ΜΚΟ και τις επιχειρήσεις.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί απάντηση στην ευρωπαϊκή δέσμευση να διασφαλίσει ότι τα άτομα με αναπηρία απολαμβάνουν πλήρως των δικαιωμάτων τους. Στην παρούσα ανακοίνωση τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζονται ως πολίτες και ενεργοί κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες που συμβάλλουν στην οικοδόμηση μιας βιώσιμης και συνεκτικής Ευρώπης, που προσφέρει ίσες ευκαιρίες σε όλους. Όλες οι δράσεις που περιγράφονται στην παρούσα ανακοίνωση στοχεύουν στην κάλυψη των επιμέρους και πολύμορφων αναγκών των ατόμων με αναπηρία.

Για να επιτευχθεί πρόοδος στους βασικούς τομείς πολιτικής που επισημάνθηκαν, απαιτείται η μέγιστη δυνατή συνέργεια και συμπληρωματικότητα με τις δραστηριότητες των κρατών μελών. Η υπουργική δέσμευση για την αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων και την εξεύρεση λύσεων κατά την εφαρμογή της σύμβασης του ΟΗΕ, ανοίγει το δρόμο για εθνικούς συνεκτικούς και συγκρίσιμους στόχους που αντικατοπτρίζουν τους στόχους της σύμβασης του ΟΗΕ και την πρόοδο που έχει σημειώσει η Επιτροπή και τα κράτη μέλη για την επίτευξή τους.

Για το λόγο αυτό η συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών, αλλά και με τα άτομα με αναπηρία και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, είναι καθοριστική. Οι νέες ετήσιες συναντήσεις των ευρωπαϊών υπουργών που είναι αρμόδιοι για θέματα αναπηρίας θα ενισχύσουν την ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία.

⁴⁵ http://ec.europa.eu/atwork/programmes/docs/clwp2008_en.pdf

⁴⁶ http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/pdf/pubst/stud/mapstrand1_en.pdf.